

ויש מי שאומר שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר להבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית, ובמ"ב סק"ו פ"י דהוא משום היכר שהוא לשם מצוה, ומבואר מזה דלא כפ"י המרדכי, אלא אף כשיש נר דלוק בבית בעינן להדליק נר להבדלה. וע"ש במ"ב בשם המאמ"ר שכ' דמיירי באופן שאינו יכול לקרב את הנר הזה לנר שבביתו, דאל"ה הרי יכול לקיים מצות אבוקה, ומבואר ג"כ דמצות אבוקה היא אף כשיש לו נר דלוק בבית. ושור"ר שכ"כ בערוה"ש שם דהמרדכי הוא דלא כשו"ע ודהמנהג כשו"ע.

והנה מה שמברכים בהדלקה דיקנה"ז על נרות יו"ט שע"ג השולחן, אף שנרות אלו מיוחדים להאיר בבית, והרי כ' השו"ע שצריך להדליק נר אחר להבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית. י"ל דשאני הכא כיון שגם נרות אלו לצורך מצוה הודלקו, ולא סתם להאיר לצורך חול, וא"כ אפשר דיש בזה היכר שהוא למצוה ושאני מהך דהתם.

הנרות זה מזה. ואף דלדעת השו"ע בסי' תק"ב ס"ב דוקא כשאגודין העצים יחד אסור להפרידן זמ"ז, משום דממעט האש של אגודה כולה, אבל הכא מותר להפרידן אח"כ זמ"ז ואין בו משום מכבה דהשלהבת נקטנת, כיון שאינם אגודין, ואף לדעת הרמ"א שם שאוסר אף בשאינן אגודין, דכיון שהם במדורה אחת ומפרידן יוכל להתמעט אורו ויש בו משום כיבוי, מ"מ בשאינו מכין שיכבה שרי משום שאין זה פסיק רישא, אפ"ה ע"י מג"א שם סק"י ובמ"ב סק"כ שיש מחמירין במפרידן אפי' שאינו מכין לכיבוי ונכון להחמיר.

והנה למש"כ המרדכי בפסחים (ק"ג ב') בשם הר"ר יעקב מקורבו"י ז"ל בפ"י הגמ' שם דשמעא מדעתיה דנפשיה קא עביד, ע"ש, נמצא לדבריו דכשיש כבר נר אחד דלוק לפניו אין צריך לאהדורי כלל בתר אבוקה, ולפ"ז א"ש טפי המנהג שלא להקריב הנרות זל"ז. אולם הב"י בסי' רצ"ח הביא מא"ח שהמהר"ם מרוטנבורג היה נוטל אבוקה בידו אע"פ שיש לו נר אחר, וזה דלא כמרדכי. וגם בשו"ע שם ס"ב כ'.

סימן כ"א

שבת ויו"ט הסמוכין ב' קדושות הן, ובדין מוקצה מחמת יום שעבר

בפ"לוגתא אי שבת ויו"ט הסמוכין חדא קדושה הן או לא

בער"ש צריך שיהא העירוב קיים בביה"ש דערב יו"ט, וכן יכול לעשות עירובו לבי

(א) קיי"ל דשבת הסמוכין זל"ז שני קדושות הן, ואם עירב

שבת ע"ש. ולפ"ד הרמב"ן לק"מ דאף דאיתקצאי בביה"ש מ"מ אחר ביה"ש נסתלק האיסור דביצה מאליו, וממילא אינה מוקצה. ומדברי התוס' ושאר קמאי שהקשו קושיא זו מוכח לכאור' דלא ס"ל כהרמב"ן].

ובאור שמת פ"א מהל' יו"ט הי"ט כתב להתיר מטעם אחר לשחוט בהמה ביו"ט שלאחר השבת אף למ"ד חדא קדושה הו'. משום דדוקא בדבר שנוהג בשבת וביו"ט כמו בעירוב וכיו"ב אמרינן חדא קדושה היא והוי כמו יום אחד לגמרי, אבל במוקצה מחמת איסור שחיטה ובישול דביו"ט ליתיה לאיסור זה, לא אמרי' חדא קדושה וחד יומא הן. וכ"כ החזו"א באור"ח סו"ס מ"ט. אבל ברמב"ן ובר"ן מבואר דלא ס"ל להך טעמא.

והנה הגרע"א בתשובה סו"ס ה' כתב להוכיח כדברי התוס' דלא אמרינן מיגו דאיתקצאי ביה"ש מחמת יום שעבר. דאל"כ ביוהכ"פ שחל בערב שבת [בעת שקדשו עפ"י הראיה] יאסר לאכול בשבת אחר יוהכ"פ כל מאכל שבעולם משום מיגו דאתקצאי, דהרי ביוהכ"פ כל המאכלים הוו מוקצה כיון דאסור באכילה, ובביה"ש דכניסת השבת איתקצאי מחמת יוהכ"פ, אע"כ דמחמת יום שעבר ל"א. ובאבי עזרי פ"א מהל' יו"ט הכ"ד הקשה דלפמשי"כ הרמב"ם בפ"ח מהל' עירובין ה"י דיוהכ"פ ושבת חדא קדושה הו', ולא דמי לשבת ויו"ט הסמוכין, א"כ אכתי תיקשי דבלאו דינא דאיתקצאי בביה"ש של ער"ש, נמי ליהו כל המאכלים מוקצין בשבת כיון דהן קדושה אחת ואי"ז מחמת יום שעבר. ולסברת האור"ש והחזו"א לא קשה, דכיון

רוחות, לשבת לרוח זו וליו"ט לרוח אחרת, ולא דמי לשני יו"ט של ר"ה, וכדאיתא כ"ז בעירובין (ל"ח ב') וברמב"ם פ"ח מעירובין ה"ח. ולכן בהמה אף שבשבת הוה מוקצה מחמת איסור שחיטה, וכן מאכל חי שאינו ראוי אלא ע"י בישול הוה מוקצה בשבת, וכן נרות וכיו"ב, מ"מ ביו"ט שלאחריו שרי משום דב' קדושות הן. ולא מיתסרי ביו"ט משום מיגו דאתקצאי בביה"ש של יו"ט מחמת ספק שבת איתקצאי לכולי יומא, דמוקצה מחמת יום שעבר לא אמרינן כש"כ התוס' בביצה (ד' א') ד"ה נימא.

ולמ"ד שבת ויו"ט קדושה אחת הן, אי שרי לשחוט בהמה ביו"ט שלאחר השבת, נחלקו בהא קמאי. עי' ר"ן בריש ביצה (ב' א') ובשבת ר"פ חבית (קמ"ד ב') דלרמב"ן שרי, ואע"ג דחדא קדושה היא וחד יומא אריכתא ואיתקצאי בתחלת היום, מ"מ כיון דהתרנגולת עומדת לאכילה ולא דחאו בידים, ורק מחמת איסור שחיטה איתקצאי, כל שפקע איסורא ממילא שרי, דכל מוקצה מחמת איסור הבא מעצמו, שלא דחייה בידים כמו נר, כשנסתלק הימנו האיסור מאליו שלא בדרך איסור, לא אמרי' ביה מיגו דאתקצאי ושרי אף לר' יהודה דאית ליה מוקצה. והר"ן נחלק עליו וכ' דלמ"ד קדושה אחת היא אה"נ דלא שחית בשרא ביו"ט שלאחר שבת, ע"ש.

[והנה התוס' בביצה (ד' א') כתבו להוכיח דל"א מוקצה מחמת יום שעבר, מהא דמקשינן בגמ' דאי שבת ויו"ט ב' קדושות הן לישתרי ביו"ט הביצה שנולדה בשבת שלפניה, ואמאי אינה נאסרת משום מיגו דאיתקצאי ביה"ש דיו"ט משום ספק

בעיקרו שייך אף ביו"ט, אלא שהותרה לצורך או"נ, אבל לחול ולעכו"ם ולכלבים אסור, וא"כ שייך לומר בזה דחדא קדושה הוה וחדא יומא אריכתא, אבל בשבת ויוהכ"פ שבשבת ליכא כלל איסור אכילה, ל"ש כלל לומר שהן קדושה אחת לענין זה, ואף הרמב"ן והר"ן מודו בזה.

דביוהכ"פ הוה מוקצה משום איסור אכילה, ובשבת ליכא איסור אכילה, א"כ לענין זה לא אמרינן דחדא קדושה נינהו. אבל לרמב"ן והר"ן דלא ס"ל לה"ט תיקשי. ותירץ דדוקא בדבר שהוא מוקצה בשבת משום איסור מלאכה ס"ל לרמב"ן ולר"ן דשבת ויו"ט הוה קדושה אחת אף במידי דל"ש איסורו ביו"ט, משום דאיסור מלאכה

במש"כ הגרע"א דביוהכ"פ כל המאכלים מוקצה

לחוד, אבל לענין איסור אכילה הוה מוקצה כלפי הבעלים. יעו"ש בתוד"ה מי, ובחי' הרשב"א שהאריך. וא"כ א"ש דברי הגרע"א ז"ל דאיירי לענין אכילה, דביוהכ"פ כיון דלבעלים אסור באכילה הוה המאכל מוקצה לאכילה, ונהי דבטלטול שרי כש"כ המג"א משום דחזי לקטן, מ"מ לאכילה הוה מוקצה, ושפיר הק' דאף בשבת ליתסר משום מיגו דאיתקצאי ביה"ש דשבת באכילה איתקצאי לכולי יומא, אע"כ דמחמת יום שעבר לא אמרי'.

(ב) ודנה במש"כ הגרע"א שם דביוהכ"פ הוה כל המאכלים מוקצה. ^{אוצר החכמה} הקשה האו"ש בפ"ד מהל' יו"ט ה"י אמאי הוה מוקצה והא חזי לקטנים. וכ"כ המג"א בסי' תרי"א ססק"ב שדבר הראוי לאכילה אע"ג דאסור לאכול ביוהכ"פ לא הוה מוקצה כיון דחזי לקטנים. וע"ש בלבושי שרד. ושמעתי ממרן הגרי"י קניבסקי זצ"ל בעל הקה"י ליישב עפ"ד התוס' והרשב"א בשבת (מ"ו ב') שכתבו, גבי מי שנדר על הככר, דאף דחזי לאחרני ואינו מוקצה, ושרי לטלטלו, מ"מ כ"ז לענין טלטול

בגדר דין מוקצה מחמת יום שעבר

אלא אפי' שזה ודאי שבת חייב להתענות במקצתו. ועי' בקה"י בביצה סי' ב' שהקשה כן ומש"כ שם באריכות.

ואו"י אפשר לומר בזה. דכל שמחמת קדושת יום הבא לא איתקצאי, אלא מחמת דיני יום שעבר איתקצאי בכניסת השבת, חשיב ג"ז בכלל מוקצה

(ג) תו יש מקשים ע"ד הגרע"א הנ"ל. דהרי תוספת יוהכ"פ לאחריו הוה מה"ת כדאיתא בר"ה (ט' א'), וא"כ בשבת אף בשעה שודאי שבת נמי אסור לאכול מכח תוספת יוהכ"פ דלאחריה, ותיקשי תו דנימא מיגו דאיתקצאי בכניסת השבת איתקצאי לכולי יומא, ואין זה מחמת יום שעבר כיון דלאו משום ספיקא דיומא קמא איתקצאי,

מחמת יום שעבר דל"א ביה מיגו. והטעם בזה יל"ב, דהנה בחזו"א באו"ח סי' מ"ט ס"ק י"ג משמע דמפרש סברת התוס' דמחמת יום שעבר ל"א מיגו, דהוא משום דהו"ל הקצאה בטעות, כיון דאי לקושטא יו"ט הוא ואיהו מקצה דעתו מיניה משום חשש שמא אכתי שבת הרי הוא טועה, והקצאה בטעות אינה הקצאה. ועפ"ז כתב דהוא הדין היכא דהיה סבור ביה"ש שזה איסור ובשבת נתגלה לו שטעה וזה היתר, אין זה מוקצה ע"ש. והנה יסוד זה דהקצאה בטעות אינה הקצאה לכאור' גמ' ערוכה היא בביצה (כ"ו ב'), דאמר רב כהנא מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו מותר, נכלומר גרוגרות וצמוקין שהיו מוקצין מחמת שלא נתיבשו, כל שיבשו כל ביה"ש אע"ג שלא ידע באותה שעה שיבשו אלא שנודע לו לאחר מכאן מותר, ר"ן]. ובפשוטו משמע דאפי' שהם סברו להדיא דהפירות אינם ראויים עדיין נמי מותרין וכש"כ הר"ן שם. וא"כ צ"ע ע"ד התוס' והר"ן ושאר קמאי שכ' יסוד זה דמוקצה מחמת יום שעבר ל"א, למה לא הזכירו כלל להך גמ' דמוקצה שיבש דה"ט דמחמת יום שעבר ל"א.

אל"א י"ל דכאן אין זה נחשב מוקצה בטעות, דהנה במוקצה שיבש שנודע לו בשבת שבביה"ש הי' ראוי, אילו היתה לו ידיעה זו בכניסת השבת לא היה

מוקצה דעתו, ומשו"ה חשיב מוקצה בטעות, אבל הכא שביה"ש זה ספק שהוא יודע בו, ושאי אפשר לבררו כלל, וצריך לפרוש מספק, א"כ הרי הוא כאומר דאף אם עכשיו לקושטא כבר יו"ט, מ"מ אני מקצה עצמי מזמן זה דיו"ט משום הספק דשבת, דשמא אכתי שבת עדיין והרי אי אפשר לי לברר זאת, ובכל אופן מקצה עצמו בזמן זה, וא"כ אין זה מוקצה בטעות. אלא שחידשו קמאי דמ"מ כיון דמחמת יום שעבר הוא דקא מקצה, כה"ג לא הוה מוקצה. [ויש עוד להאריך בענינא דמוקצה בטעות ואכ"מ].

וי"ל דד"ז קולא שהקילו חז"ל במוקצה, והיינו טעמא משום דיסוד דין מוקצה הוא במה שלא הכינו לשימוש בשבת, ערש"י שם (כ"ו ב'), והכא הרי אדרבא חפץ הוא להשתמש בביצה ביו"ט הנכנס ומכילה לזה, אלא דנמנע ביה"ש משום ספק היום שעבר, ובכה"ג לא חייל ע"ז שם מוקצה כלפי היום הנכנס. ומעתה י"ל דהוא הדין היכא דמוקצה דעתו אף בשעה שודאי שבת, משום דין תוספת יוהכ"פ דלאחריה, מ"מ כיון דכל זה מחמת דיני היום הקודם, אבל משום ההכנה דלשבת זו אין כאן הקצאה, הוי ג"ז בכלל מוקצה דמחמת יום שעבר, כיון דהרי אדרבא חפץ הוא להשתמש בו בשבת ומכינו לזה, אלא דנמנע בביה"ש משום דיני יום העבר, וא"ש היטב.

יו"ט של ר"ה שחל בשבת אמאי
ל"א מיגו דאיתקצאי ביו"ט שני

בשבת, היכי שרי ביו"ט שני לבשל ולאפות

(ד) ויש לעיין בשחל יו"ט ראשון של ר"ה

ודוקא כשבשבת עצמה היה אסור ופקע האיסור ממילא באמצע השבת הוא דפליגי וס"ל דנשאר באיסורו משום מיגור דאיתקצאי, משא"כ בזה דשבת ור"ה ב' קדושות הן ומשום קדושת יו"ט לא איתקצאי וקדושת שבת ממילא פקעה.

ומ"מ אכתי צ"ע בסברא זו, דכמו דהנודר ממאכל בשבת הוה מוקצה באכילה לדידיה, אף דשורש האיסור הוא משום נדר מ"מ כיון דהיום לא חזי ליה הוה מוקצה, ה"נ נהי דביו"ט ראשון שורש האיסור הוא משום שבת, מ"מ כיון דביום ראשון לא חזי ליה יהא מוקצה אף משום יו"ט, וליתסר אף ביו"ט שני דר"ה משום דקדושה אחת הן, וצ"ע.

ולהדליק את הגר וכו', נימא דהקמח והגר וכו' היו מוקצין ביו"ט ראשון משום שבת, והרי שני יו"ט של ר"ה קדושה אחת הן ואי"ז מחמת יום שעבר, ויהא מוקצה גם ביו"ט שני. ובשלמא לסברת הרמב"ן דכל שיורד האיסור בהיתר מעצמו ל"א תו מיגור דאיתקצאי א"ש. אבל לשאר קמאי דלא ס"ל כן תיקשי. ואף לרמב"ן תיקשי מנר שהחליטו מער"ש, דהא בדחייה בידים כ' בהדיא דהוה מוקצה, וה"נ הא דחייה בידים ואיך שרי וצ"ע.

ואולי י"ל דכיון דמצד ר"ה אין ראוי ליאסר, נהי דמשום קדושת שבת אסור, אבל כשפוקעת הך קדושה יורד עמה המוקצה לכו"ע, ואף שאר קמאי מודו בזה,

סימן כ"ב

בדין שני יו"ט של גליות – ובאיסור אמירה לנכרי

[15/08/2018]

**אי שרי לבן חו"ל לבשל לבן א"י, או
לומר לבן א"י לעשות לו מלאכה האסורה**

דהיינו טעמא דשרי, משום דבני חו"ל נהגו לחרש דיום זה הוא ספק יו"ט, ונהי דהשתא הוה מנהגא, מ"מ המנהג יסודו להמשיך במנהג אבותיכם ולנהוג ביום זה ספיקא דיומא, [דמה"ט כתב הראב"ד בפ"ו מהל' יו"ט הי"ד דאף בזה"ז מועיל תנאי. וכ"פ השו"ע בסי' תקכ"ז סכ"ב ובסי' תקכ"ח ס"ב. וגם לדעת הרמב"ם עי' להלן סי' כ"ג אות א' דלפי' הלח"מ כ"ז דוקא לענין תנאי, אבל מודה דיסוד המנהג הוא לנהוג ביום זה ספיקא דיומא], והרי לצד זה דהשתא

(א) **בשערי תשובה** סי' תצ"ו סק"ב כתב ממהרי"ט צהלון (סי' קל"ט) שנסתפק, אם בן חו"ל מותר לבשל ביו"ט שני של גליות עבור בן א"י, דכיון שאצלו יום זה הוא יום חול א"כ אפשר דהוה כמבשל מיו"ט לחול. והביא מספר שלמי חגיגה בשם מהר"י עיאש שכתב להתיר בפשיטות, ע"ש. ובדו"ח להגרע"א ז"ל בחלק הכתבים (בדף פ"ט ב' בריש טור ב') כתב שם בתשובה, בתוך הדברים, בפשיטות להתיר, ע"ש. ולכאורה יש לפרש